

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

เพลงเป็นอีกหนึ่งมนต์เสน่ห์ของวรรณกรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลต่อสังคมของมนุษย์ เพราะสามารถเข้าถึงจิตใจของผู้คนได้อย่างกว้างขวาง กอปรกับมีส่วนช่วยในกระบวนการจัดเกลาจิตใจของคนเรา อันเป็นสิ่งที่มิมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนเราอย่างมาก สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม อิทธิพลของเพลง เราจะเห็นว่า เพลงบางครั้งก่อให้เกิดความรู้สึกทั้งผ่อนคลาย สนุกสนาน อึกเหิม หรือแม้แต่ความรู้สึกอาลัย เศร้าสร้อยได้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นแนวเพลงในรูปแบบลูกกรุง สตริง ป๊อป ร็อค ลูกทุ่ง หรือแนวอื่นๆ ล้วนแล้วแต่สามารถสร้างสรรค์ความรู้สึกต่างๆ ที่เกิดขึ้นในใจของคนเราได้ทั้งสิ้น

ในสังคมไทย เพลงลูกทุ่ง เป็นแนวเพลงหนึ่งที่ทรงคุณค่าและมีความสำคัญยิ่ง เพราะมักสามารถสะท้อนถึงสภาพความเป็นอยู่ ตลอดจนการดำเนินชีวิตของผู้คนตามท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ดังที่ สมยศ (2534: 30) ได้กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งว่า

...เป็นเพลงที่มีการใช้ภาษาง่ายๆ ตรงไปตรงมา ไม่สลับซับซ้อน เพลงลูกทุ่งเหล่านี้หลายเพลงได้สะท้อนถึงสภาพสังคม ความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมไทย หลายเพลงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทย บางเพลงเป็นหลักฐานทางข้อมูลประวัติศาสตร์ บางเพลงเป็นที่รวมของภูมิปัญญาและทรัพย์สินทางปัญญาของชาวบ้าน เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่มีค่ายิ่ง ทำให้เพลงลูกทุ่งมีลักษณะเด่นเฉพาะตัวที่แตกต่างจากเพลงประเภทอื่นๆ...

นอกจากนี้แล้ว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2533: 1) ยังได้กล่าวถึงเพลงลูกทุ่ง ว่า

...เรื่องราวของเพลงไทยลูกทุ่งเริ่มต้นในปี 2507 แต่แรกนั้นยังไม่มีการใช้คำว่า “ลูกทุ่ง” มีแต่เพียงเพลงไทยเดิม เมื่อกาลเวลาผ่านไป มีวิวัฒนาการมาเป็นเพลงลูกทุ่งในที่สุด” เพลงไทยลูกทุ่งเป็นเพลงที่มีท่วงทำนองสนุกสนาน ตลอดจนมีการใช้ภาษาที่ง่าย เป็นเพลง

ที่คนทุกคนชื่นชอบได้ ไม่ว่าจะเป็นคนรวยหรือคนจน เพลงลูกทุ่งไทยมีวิวัฒนาการมาจาก เพลงพื้นเมืองหรือเพลงชาวบ้าน โดยเนื้อหาหรือใจความของเพลงที่ปรากฏยังคงสะท้อนให้เห็นลักษณะของคนไทย ทำให้เราได้รู้จักและเข้าใจในค่านิยม พฤติกรรม รวมทั้งจารีตประเพณีที่สั่งสมกันมาจนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยได้กระจ่างชัดเจนยิ่งขึ้น...

ผู้วิจัยพบว่า ในปัจจุบันเพลงลูกทุ่งเข้ามามีบทบาทอย่างมาก มีผู้ที่ให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมกับบทเพลงไทยลูกทุ่งมากขึ้น โดยเห็นได้จากการที่มีนักร้องเพลงไทยสากลผันตนเองจากที่เคยขับร้องเพลงในแนวร็อค ป๊อป หรืออื่นๆ ได้หันมาให้ความสนใจกับบทเพลงไทยลูกทุ่งมากยิ่งขึ้น อาทิเช่น บิลลี่ โอแกน, จักรพรรค์ อาบครบุรี, ปัทมวรรณ แก้วมุลคดี หรือแม้แต่ ใหม่ เจริญปุระ ที่ขณะนี้กลายเป็นนักร้องเพลงไทยลูกทุ่งอย่างเต็มตัว โดยแท้จริงแล้ว เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่สามารถขับร้องได้อย่างสนุกสนานและอยู่ในใจของคนไทยมาช้านานแล้ว

สาเหตุที่เพลงไทยลูกทุ่งเป็นเพลงที่ได้รับความนิยม เพราะท่วงทำนองเพลงที่มีทั้งสนุกสนาน โศกเศร้า เรียกอารมณ์อย่างเห็นได้ชัด ประกอบกับรูปแบบของภาษาที่ใช้เรียกอารมณ์จากผู้ฟังมีลักษณะการใช้ที่เป็นไปในหลายๆ ลักษณะ บ้างก็ใช้เรื่องของเปรียบเทียบให้เห็นถึงความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น บ้างก็ใช้คำที่มีการเรียกอารมณ์ความรู้สึกจากผู้ฟังให้เห็นคล้อยตาม เพลงลูกทุ่งเป็นอีกหนึ่งประเภทของวรรณกรรมที่มีการใช้ในเรื่องของโวหารภาพพจน์อย่างมากมาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ว่ามีการใช้โวหารภาพพจน์ในลักษณะใดบ้าง และสามารถสะท้อนวิถีชีวิตของสังคมไทยในชนบทในด้านใดบ้าง

เมื่อกล่าวถึงนักร้องลูกทุ่งหญิงที่ได้รับความนิยม และได้รับการขนานนามว่าเป็นราชินีเพลงลูกทุ่ง ผู้วิจัยเชื่อว่า ไม่มีใครที่จะไม่รู้จักชื่อของ พุ่มพวง ดวงจันทร์ ซึ่งแม้วันนี้จะเสียชีวิตไปแล้ว แต่ชื่อเสียงและผลงานเพลงของเธอยังคงเป็นที่กล่าวขวัญเรื่อยมา ไม่ว่าจะเป็นการขับร้องเพื่อสร้างความสนุกสนานในหมู่คณะ หรือร้องเพื่อโซ่ตัวตามงานทั้งที่เป็นงานใหญ่หรืองานเล็ก หรือแม้กระทั่งการเข้าร่วมแข่งขันประกวดร้องเพลงประเภทเพลงไทยลูกทุ่ง เพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ มักได้รับเลือกจากผู้เข้าแข่งขันนำมาเป็นเพลงที่ใช้ในการแข่งขัน

ลพ (2547) ได้กล่าวคำไว้อาลัยถึงพุ่มพวงว่า

...เมื่อพุ่มพวง ดวงจันทร์จากไป จนถึงวันนี้ก็ยังคงมีความอาลัยรักตลอดเวลา และคงตลอดไปอีกนาน เพราะเธอเป็นนักร้องที่เป็นขวัญใจทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัยและเป็นที่ยอมรับของวงการชายเสียง เป็นนักร้องที่มีพรสวรรค์ที่อยากจะหาเจอทำได้อย่างที่ใจผู้สร้างเพลงต้องการ อีกทั้งเป็นแม่แบบให้รุ่นน้องๆ จดจำท่ามาหากินกันอย่างมีกำลังใจ...

ในสื่อหนังสือพิมพ์ยังมีการเสนอข่าว และบทความถึง พุ่มพวง ดวงจันทร์ อย่างไม่ขาดสาย ดังตอนหนึ่งในบทความไว้อาลัยพุ่มพวง ดวงจันทร์ เพื่อเป็นที่ระลึกถึงการจากไปของเธอ (เดลินิวส์, 2548) ว่า

...หากย้อนกลับไปเมื่อ 15 ปีก่อน เชื่อว่าไม่มีใครที่จะไม่รู้จักพุ่มพวง ดวงจันทร์ ราชนิเพลงลูกทุ่ง เพราะเพลงของผิ้งเกือบทุกเพลงมักจะดังเปรี้ยงปร้างไปทั่วประเทศ แต่ใครจะรู้ว่าพุ่มพวงเป็นนักร้องที่อ่านหนังสือไม่ออก แต่เสียงเพลงเพราะๆ ที่เราได้ยินนั้น เธอร้องออกมาจากใจให้เราฟังทุกครั้ง...

และเมื่อทุกครั้งที่มีผู้ขับร้องผลงานเพลงของเธอ เสมือนเป็นการย้ำเตือนให้คิดถึงเธอกับผลงานเพลงของเธอยังคงฝากไว้ มีเพียงไม่กี่คนที่จะสามารถสะกดผู้คน และดึงดูดความสนใจกับผลงานของเธอไปได้อีกตราบนานเท่านาน เหล่านี้สามารถเป็นเครื่องยืนยันถึงความสำเร็จและความประทับใจในผลงานของเพลงลูกทุ่ง ดวงจันทร์ได้เป็นอย่างดี

แม้ว่าจะไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะมาเป็นนักร้อง และได้รับการยอมรับจากแฟนเพลงชาวไทยทั่วประเทศ แต่พุ่มพวง ดวงจันทร์เป็นอีกท่านหนึ่ง ที่สามารถยืนยันถึงความสำเร็จในครั้งนั้นได้เป็นอย่างดี แม้วันนี้จะเสียชีวิตไปแล้ว แต่ชื่อเสียงและผลงานยังคงเป็นที่กล่าวขวัญเรื่อยมา มีนักร้องที่เกิดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก ที่หวังจะได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับพุ่มพวง ดวงจันทร์ แต่ยังไม่มีความสามารถแทนที่ราชนิเพลงลูกทุ่งอย่างเธอได้เลย

เพลงลูกทุ่งเป็นอีกประเภทหนึ่งของวรรณกรรมที่ผู้ประพันธ์หยิบยกและสอดแทรกรูปแบบของการใช้โวหารภาพพจน์ในบทเพลง และจากการที่ผู้วิจัย มีความชื่นชอบและศึกษาบทเพลงไทยลูกทุ่งของพุ่มพวง ดวงจันทร์ มาเป็นระยะเวลาหนึ่งพบว่า ในหลายๆ บทเพลงได้สอดแทรกการใช้โวหารภาพพจน์ อาทิเช่น

“ฉันนอนคอย คอยเขาก็ไม่มา นอนกินน้ำตาแสนเหวว่า เหนื่อยหน่าย เจอะแสง นวลอ่อน นีออนฉันทาย ลาแล้วกรุงเทพใจร้าย อยู่ก็อายแสงนีออน” จากเพลง “อายแสงนีออน”

จากเพลงดังกล่าว เป็นลักษณะของการใช้โวหารภาพพจน์ที่เรียกว่า “บุคลาธิษฐาน” โดยเป็นการกล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิต ซึ่งในที่นี้ คือ “กรุงเทพ” ให้มีความรู้สึกเหมือนกับสิ่งที่มีชีวิต คือ มีความใจร้ายเหมือนอย่างมนุษย์

“ไม่อยากเห็นแต่จำใจมอง เมื่อเห็นเธอมีรักใหม่ครอง เหมือนจะเขี่ยน้องให้อาย” จากเพลง “ไม่เคยรักใครจริง”

จากเพลงดังกล่าว เป็นลักษณะของการใช้โวหารภาพพจน์ที่เรียกว่า “ปฏิทรรศน์” โดยเป็นการแสดงความรู้สึกที่ขัดแย้ง โดยแม้ไม่ต้องการที่จะพบเห็น แต่ก็ต้องทนมองภาพบาดตาบาดใจที่เห็นคนที่ตนรักมีคนอื่น

“ก่อนเคยรักดังดวงใจ พอรู้เธอมาเปลี่ยนแปรไป ตั้งใจจะขาดรอนๆ เธอถ่มฉันลง ไม่นั่นคง เหมือนดังแต่ก่อน แผลงไว้ด้วยรักกะล่อน แน่นอนหัวใจไม่มี หลอกฉันรักเพียงลมๆ ความรักเราเหมือนคังยาขม ไม่รื่นชื่นชมฤดี เธอแจกหัวใจไปให้กับหลายสตรี รักที่เคยว่าดี เดียวนี้เป็นยาขมไป” จากเพลง “ความรักเหมือนยาขม”

จากเพลงดังกล่าว เป็นลักษณะของการใช้โวหารภาพพจน์ประเภท “อุปมา” โดยเปรียบเทียบ รักว่ารักดังดวงใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด แต่เมื่อมาเปลี่ยนแปลงไปความเจ็บปวดที่ได้รับราวกับใจที่ขาดออกจากกัน และเปรียบเทียบขมขื่นจากความรักว่าเป็นเหมือนกับยาที่มีรสชาติดขม

“ดูใจดำเต็มทน ดำกว่ากันหม้อข้าวใหม่ๆ ทำงานกันที่เมืองหลวงใหญ่ แฟชั่นใหม่ออกมา ก็รู้ ขนนครกสีเนื้อบางเบา บ้านเราแบบมันไม่หรุ พี่ไปก็เดินดูๆ ซื่อฝากน้องดูไม่ได้หรือ” จากเพลง “คนใจดำ”

จากเพลงดังกล่าว เป็นลักษณะของการใช้โวหารภาพพจน์ที่เรียกว่า “อุปลักษณ์” โดยเปรียบเทียบคนใจดำว่า ดำเหมือนกันหม้อข้าวที่ไหม้

“ฉันคนชวานาหน้าตาเซ่อฟังทรานซิสเตอร์ก็พอใจ ไปไหนก็เอาไปด้วยขึ้นเขาลงห้วย
ก็เอาไป ฟังเพลงตะลุงบ้านนา ฟังเพลงตะลุงบ้านนา เขาว่าเราบ้าช่างเขาอะไร บ้านนาไม่โก้สตรีโอ
ไม่มีใช้ ถึงมีก็ไม่สนใจเปิดแต่เพลงสากลฟัดฟิดโฟฟัว” จากเพลง “สาวทรานซิสเตอร์”

จากเพลงดังกล่าว เป็นลักษณะของการใช้โวหารภาพพจน์ที่เรียกว่า “การเลียนเสียงธรรมชาติ”
โดยในที่นี้มีการเลียนเสียงการพูดภาษาอังกฤษ

“เมื่อตัวเราโตเป็นสาวมีรักชื่นใจนัก สุขด้วยรักเหมือนที่เคยฝัน แล้วทำไมไม่รักได้ไม่นาน
รักเอยเคยว่าหวาน กลับขึ้นขมไม่สนใจเรา รู้จักว่ารักไม่ใช่ความสุข มีรักมีทุกข์ มีสุขชั่วครั้งชั่วคราว”
จากเพลง “นี่หรือความรัก”

จากเพลงดังกล่าว เป็นลักษณะของการใช้โวหารภาพพจน์ที่เรียกว่า “ปฏิพจน์” โดยกล่าวถึง
ความรักว่าเป็นสิ่งที่สวยงาม สดชื่น สามารถสร้างความสุขให้กับผู้ที่มีรัก แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถ
สร้างความทุกข์ได้เช่นกัน

“ฉันรักเธอนั้นมากเพียงไหน มากกว่าใครๆ ที่ฉันเคยพบมาก่อน แล้วทำไมเธอนั้นถึงได้ตัดรอน
ไม่เหมือนเมื่อก่อนเมื่อตอนเราเริ่มรักกัน” จากเพลง “จูบลาก่อนไป”

จากเพลงดังกล่าวเป็นลักษณะของการใช้โวหารภาพพจน์ที่เรียกว่า “คำถามเชิงวาทศิลป์”
คือ เป็นลักษณะของคำถามที่ไม่ได้หวังคำตอบ เป็นการกล่าวลอยๆ เพียงเพื่อต้องการเร้าอารมณ์
จากผู้ฟังหรือผู้อ่านเท่านั้น

จากตัวอย่างที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยพบและเชื่อว่า ในงานเพลงของพุ่มพวง ปรากฏการใช้
โวหารภาพพจน์จำนวนมาก จึงสนใจศึกษาลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ในงานเพลงของพุ่มพวง
ดวงจันทร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการแบ่งประเภทของโวหารภาพพจน์ที่พบในเพลงไทยลูกทุ่งของพุ่มพวง ดวงจันทร์
2. เพื่อหาความถี่ของการใช้โวหารภาพพจน์ในแต่ละประเภท
3. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยม

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขอบเขตข้อจำกัดในการวิจัยทั้งสิ้น 4 เรื่องด้วยกัน ดังต่อไปนี้

นิยามศัพท์และประเภทของโวหารภาพพจน์

ผู้วิจัยศึกษาการใช้โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในเพลงไทยลูกทุ่งของราชินีเพลงลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกนิยามและการแบ่งประเภทของโวหารภาพพจน์ของชุมสาย สุวรรณชมภู เป็นเกณฑ์ในการศึกษา ซึ่งโวหารภาพพจน์ของชุมสายมีทั้งสิ้น 12 ประเภท ดังนี้

1. อุปมา (Simile)
2. อุปลักษณ์ (Metaphor)
3. สัญลักษณ์ (Symbol)
4. นามนัย (Metonymy)
5. อติพจน์ (Hyperbole)
6. บุคลาธิษฐาน (Personification)
7. ปฏิทรรศน์ (Paradox)
8. ปฏิพจน์ (Oxymoron)
9. คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question)
10. การเลียนเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia)
11. สมพจน์ (Synecdoche)
12. การกล่าวอ้างถึง (Allusion)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกศึกษาเพลงไทยลูกทุ่งของพุ่มพวง ดวงจันทร์ 90 เพลง โดยผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกเพลง 4 เกณฑ์ด้วยกัน คือ

1. เป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมในอดีต จากการได้รับคัดเลือกให้นำมาร้องใหม่ โดยนักร้องอื่นหลังจากการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์
2. เป็นบทเพลงที่ปรากฏในสื่อสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บนอินเทอร์เน็ต อย่างน้อย 3 เว็บไซต์ ได้แก่

2.1 www.toursong.com/song/poom.htm

2.2 www.toursong.com/song1/findsinger/28.htm

2.3 www.luktungfm.com.news_0023.html

ซึ่งเว็บไซต์ทั้งสามนี้ เป็นเว็บไซต์ที่ได้ปรากฏเป็น 3 อันดับแรก ในการค้นหาด้วยโปรแกรมค้นหาอัตโนมัติในเว็บไซต์ www.google.com

3. เป็นบทเพลงที่ปรากฏในโปรแกรมคาราโอเกะทั่วไป

4. เป็นบทเพลงที่ปรากฏในหนังสือรวมเพลงลูกทุ่งยอดนิยมของพุ่มพวง ดวงจันทร์

เกณฑ์ในการนับโวหารภาพพจน์

ในแต่ละบทเพลง หากปรากฏโวหารภาพพจน์ที่ซ้ำกัน ผู้วิจัยนับเป็นหนึ่งคำ

ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตลอดจนการวิเคราะห์เนื้อร้องของงานเพลง โดยไม่ศึกษาในเรื่องของศาสตร์และศิลป์ทางดนตรี หรือเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ตลอดจนท่วงท่า ลีลา หรือน้ำเสียงของผู้ขับร้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ในบทเพลงไทยลูกทุ่ง
2. สามารถนำความรู้เรื่องโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในบทเพลงไทยลูกทุ่งของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ไปปรับใช้กับงานประพันธ์ด้านอื่นๆ ได้ เช่น นวนิยาย บทความ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน
3. ทำให้ทราบถึงวิถีชีวิตและค่านิยมของสังคมไทยในชนบท ตลอดจนความเชื่อต่างๆ อันสะท้อนผ่านบทเพลง

สมมติฐานการวิจัย

1. อุปลักษณ์และสัญลักษณ์ เป็น โวหารภาพพจน์ที่ผู้ประพันธ์นิยมใช้ในบทเพลงไทยลูกทุ่งมากที่สุด
2. บทเพลงไทยลูกทุ่งสามารถสะท้อนวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทยในชนบทได้

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

เพลงลูกทุ่ง หมายถึง เพลงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของตน สามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้นอย่างมีอรรถรส มีการขยายตัวในการเข้าถึงผู้คนได้อย่างกว้างขวาง สืบเนื่องมาจากการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย น่าสนใจ แต่แฝงไว้ด้วยความหมายและความรู้สึกต่างๆ นานา ให้แก่ผู้ฟัง จึงเป็นวรรณกรรมอีกประเภทหนึ่งที่สามารถสะท้อนวิถีชีวิตได้เป็นอย่างดี

โวหารภาพพจน์ (Figure of Speech) หมายถึง ลักษณะการใช้ภาษาเปรียบเทียบ หรือการใช้คำที่แฝงความหมายโดยนัย เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความชัดเจนในการเห็นภาพและก่อให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม

อุปมา (Simile) หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วมีสภาพที่แตกต่างกัน แต่มีลักษณะเด่นร่วมกัน มักใช้คำที่มีความหมายว่า เหมือน หรือคล้าย เป็นคำแสดงการเปรียบเทียบ เพื่อเน้นให้เห็นจริงว่าเหมือนอย่างไร และในลักษณะใด (ชุมสาย, 2540: 44)

อุปลักษณ์ (Metaphor) หมายถึง การเปรียบเทียบด้วยการกล่าวว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง และมีความหมายลึกซึ้งกว่าอุปมา ที่มักใช้คำว่า “เป็น, คือ, เท่า” ในการเปรียบเทียบ ทั้งนี้ รวมถึงอุปลักษณ์โดยนัย (Implicit Metaphor) เป็นการเปรียบเทียบคล้ายอุปลักษณ์ แต่ไม่มีคำว่า “เป็น” ปรากฏอยู่ในข้อความ โดยให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังตีความหมายเอาเองว่าสิ่งที่นำไปเปรียบนั้นคืออะไร (ชุมสาย, 2540: 45)

สัญลักษณ์ (Symbol) หมายถึง การเปรียบเทียบที่เรียกสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยใช้คำอื่นแทนคำที่ใช้เรียกนั้น โดยการใช้สัญลักษณ์นี้เกิดจากการเปรียบเทียบและตีความ ซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป (ชุมสาย, 2540: 45-46)

นามนัย (Metonymy) หมายถึง การใช้คำหรือวลี ซึ่งบอกลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อแสดงความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด (ชุมสาย, 2540: 46)

อติพจน์ (Hyperbole) หมายถึง การกล่าวเกินจริง ซึ่งเป็นความรู้สึก หรือเป็นความคิดของผู้กล่าวที่ต้องการย้ำความหมายให้ฟังหนักแน่นจริง (ชุมสาย, 2540: 46)

บุคลาธิษฐาน (Personification) หมายถึง การสมมติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิด หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมและสัตว์ กลายเป็นผู้มีสติปัญญา โดยที่สามารถมีอารมณ์ และแสดงกริยาอาการเหมือนอย่างมนุษย์ได้ (ชุมสาย, 2540: 46)

ปฏิกิริยา (Paradox) หมายถึง การใช้ถ้อยคำ หรือ ข้อความที่มีความหมายตรงกันข้าม หรือขัดแย้งมากล่าวเปรียบเทียบกัน เพื่อให้เกิดความหมายที่ชัดเจน (ชุมสาย, 2540: 47)

ปฏิพจน์ (Oxymoron) หมายถึง การใช้คำที่ไม่สอดคล้อง หรือขัดแย้งกันมารวมไว้ด้วยกัน เพื่อให้มีความหมายที่ให้ความรู้สึกขัดแย้ง หรือเพิ่มน้ำหนักให้แก่ความหมายของคำแรก (ชุมสาย, 2540: 47)

คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question) หมายถึง การตั้งคำถามที่ไม่ได้หวังคำตอบ หรือถ้ามีคำตอบ ก็เป็นคำตอบที่ทั้งผู้ถามและผู้ตอบรู้ดีอยู่แล้ว เพื่อเร้าอารมณ์ผู้อ่าน ผู้ฟัง หรือ สื่อความหมายและข้อคิดที่ต้องการ (ชุมสาย, 2540: 47)

การเลียนเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia) หมายถึง การใช้คำที่เลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงดนตรี เสียงร้องของสัตว์ หรือเสียงเลียนเสียงกริยาอาการต่างๆของคน (ชุมสาย, 2540: 47)

สัมพจน์ (Synecdoche) หมายถึง การกล่าวถึงส่วนย่อยของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ต้องการให้มีความหมายถึงส่วนเต็มหรือทั้งหมด (ชุมสาย, 2540: 47)

การกล่าวอ้างถึง (Allusion) หมายถึง การกล่าวหาความ ซึ่งหมายถึงบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ในวรรณคดีเรื่องอื่นๆ หรือการกล่าวอ้างถึงข้อความตอนหนึ่งตอนใดจากวรรณคดีเรื่องอื่นๆ (ชุมสาย, 2540: 47)

วัฒนธรรม หมายถึง ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลธรรม กฎหมายขนบธรรมเนียมประเพณี ความสามารถในด้านต่างๆ และลักษณะนิสัยของผู้คนที่อยู่ในสังคมนั้น อันเป็นลักษณะเฉพาะของ สังคมใดสังคมหนึ่ง เป็นลักษณะเฉพาะในการดำรงชีวิตประจำวัน สิ่งเหล่านี้มีความเกี่ยวเนื่องอย่าง ลึกซึ้ง มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยอาศัยภาษาหรือการเลียนแบบ (ไทเลอร์, 2528: 1)

ค่านิยม (Values) หมายถึง สิ่งทีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนิยมยึดถือเป็นแนวทางแห่ง พฤติกรรมที่พึงปรารถนา และปฏิบัติซ้ำๆ บ่อยๆ จนเป็นวิถีชีวิตที่อาจสืบทอดต่อๆ กันไปเป็น วัฒนธรรมได้